

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ СТУДЕНТАМИ-ЕКОЛОГАМИ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТІВ ЗА ФАХОМ)

*В.А. Кулько, старший викладач
Дніпропетровський державний аграрний університет*

Розглянуто питання вивчення студентами-екологами термінології у процесі перекладу текстів за фахом. На основі наукових досліджень проаналізовано сутність понять «термін» і «термінологія». Зроблено спробу дослідити способи введення, закріплення та відтворення одиниць професійної лексики на заняттях з англійської мови в аграрному університеті.

Термін, термінологія, професійна лексика, текст за фахом, професійна діяльність, інтернаціональність.

Сучасні процеси загальносвітової інтеграції, розширення міжнаціональних та міжкультурних зв'язків висувають нові вимоги до підготовки випускників вищих навчальних закладів. Випускник вищого навчального закладу повинен не тільки володіти знаннями та вміннями, необхідними для майбутньої трудової діяльності, а й бути готовим до професійної реалізації в нових умовах, що постійно змінюються. Сучасність пред'являє все більш високі вимоги до навчання практичному володінню іноземною мовою в повсякденному спілкуванні і професійній сфері. Випускникам немовних ВНЗ іноземна мова потрібна, головним чином, для більш глибокого освоєння своєї спеціальності.

Професія еколога передбачає досить широку спеціалізацію. Це може бути науковий співробітник, який веде розробки і пише наукові статті; представник підприємства, яке працює у цій сфері.

Також досить ефективним (за результатами діяльності) екологом може вважатися журналіст, який пише різні матеріали з метою змусити людей звернути увагу на стан навколишнього середовища і вжити заходів для поліпшення екології. Що стосується широкої спеціалізації, то професійний еколог може працювати практично в будь-якій сфері діяльності, адже майже всі процеси виробництва пов'язані з впливом на навколишню природу.

У контексті вивчення англійської мови студентами немовних спеціальностей, зокрема, й майбутніми екологами, актуальним завданням є оволодіння ними знаннями фахових термінів та отримання навичок і вмінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній методиці проблема вивчення професійно орієнтованої лексики висвітлюється досить широко. Проблемами термінології ґрунтовно займалися такі лінгвісти, як

Д. Лотте, Т. Канделаки, В. Даниленко, Г. Винокур, К. Авербух, В. Карабан та інші. Багато вчених та лінгвістів у різні роки займалися проблематикою перекладу інтернаціональної лексики, а саме: В. Акуленко, А. Швейцер, Р. Будагов, Л. Борисова, В. Комісаров, І. Корунець. Методологічні засади вивчення термінології досліджуються в наукових працях Т. Панько, З. Куньч, Ю. Зацного, Т. Пахомової, О. Столярської, О. Баловневої та ін. Однак, незважаючи на те, що є досить велика кількість наукових праць з перекладу та накопичено певний досвід з навчання перекладу технічних, економічних, художніх, медичних текстів, проблема вивчення термінології студентами-екологами залишилася поза увагою дослідників.

Мета дослідження – розгляд особливостей вивчення термінології студентами-екологами термінів (на матеріалі фахових текстів).

Виклад основного матеріалу. Одне з основних завдань, яке стоїть перед викладачами іноземних мов у немовному ВНЗ – це навчити студентів спеціальності «Екологія» розуміти і перекладати професійні тексти з англійської мови на українську. Тому програма з англійської мови для немовних ВНЗ вимагає від студентів знання англійської термінології за фахом та вміння перекладати на рідну мову фахову літературу, насичену термінологічною лексикою.

Для цього, в першу чергу, студентам необхідно надавати теоретичні знання в області термінознавства та перекладу термінології. Адже основною особливістю лексики фахових текстів є вживання великої кількості термінів, які і створюють труднощі при читанні й перекладі таких текстів. Відповідно, при підготовці студентів до читання текстів за фахом необхідно зупинитися на характеристиці загальних особливостей англійських термінів.

Як відомо, терміни (від лат. *terminus* – кордон, межа) – це одиниці природної або штучної мови (слова, словосполучення, поєднання слів і літер-символів, слів і цифр-символів), що володіють у результаті особливої свідомої колективної домовленості спеціальними термінологічними значеннями, досить точно і повно відображають основні, істотні ознаки відповідних понять [4]. За іншим визначенням, термін – це слово або словосполучення, що є найменуванням наукового або технічного поняття і визначення його [6]. Отже, термін – це особливе емоційно-нейтральне слово чи словосполучення, прийняте в певній професійній сфері і вживане в особливих умовах. У термінах відбивається найбільш точно, концентроване і економне визначення наукової ідеї. Наприклад, термін *water* («вода») – це наукове визначення хімічної сполуки, молекула якої складається з двох атомів водню та одного атома кисню [5].

Термінологія (як сукупність термінів) становить автономний сектор будь-якої національної мови, тісно пов'язаний з професійною діяльністю. Терміни кожної галузі науки формують свої системи [3]. Термінологічна лексика дає можливість найбільш точно, чітко та економно викладати зміст даного предмета і забезпечує правильне розуміння сутності питання.

Таким чином, тексти за фахом, що містять термінологічну лексику, мають ряд специфічних лексичних особливостей, які необхідно враховувати при перекладі з англійської на українську мову.

Основною одиницею інформації в процесі навчання, як і раніше, є текст [2]. З нашої точки зору, роботу над термінологічною складовою іншомовного фахового тексту доцільно розділити на три етапи: вивчення спеціальної лексики перед текстом, текстовий етап та вивчення лексики після тексту.

Вивчення спеціальної лексики перед текстом. Студенти знайомляться з термінами певної теми. Дається написання, транскрипція, тлумачення термінів англійською мовою. На цьому етапі необхідним є ретельне вивчення професійно орієнтованої лексики, що зумовлено складністю і новизною досліджуваних термінів. Часом студенти вагаються дати їх правильне тлумачення. Доцільно звертати увагу студентів на такі фактори, запропонувавши відповідні завдання.

1. Інтернаціональність термінологічної лексики.

Give the Russian equivalents for the following words without using a dictionary:

ecosystem, planet, biosphere, zone, ecology, biology, pollution, protection.

2. Способи словотворення.

Translate the following words paying attention to the suffixes: ecology, ecological; pollution, pollutant.

3. Наявність у наукових текстах визначень, виражених іменником.

Translate the following "word chains": air pollution, water pollution, land pollution, environment protection, biosphere reserve waste management.

4. Синонімія термінів.

Find the odd one in the group of the ecological words: chemicals, pesticides, fertilizers, vegetables.

5. Антонімія.

Find the antonyms to the given words: health – life, death – silence, noise – disease.

Текстовий етап. Робота з текстом за фахом. У тексті виділені шрифтом терміни і фразеологічні одиниці, які відпрацьовувалися у вправах до роботи з текстом. Здійснюється аналітичне читання з опрацюванням лексичних та граматичних особливостей тексту.

Вивчення фахової лексики після прочитання тексту. Вправи післятекстового етапу можуть бути спрямовані на вирішення таких завдань[1].

1. Закріплення термінологічних одиниць. Закріплення лексики вправами на зворотний переклад.

Give the English equivalents for: забруднення, біосфера, екологія, захист, навколишнє середовище, хімікати, збереження.

Закріплення лексики в термінологічних іграх.

What words are hidden in the anagrams? LANUTAR ETNEMNORNIV (Natural environment).

2. Обговорення тексту, дискусії, у процесі яких задаються питання, що потребують знання термінів і розуміння тексту. На цьому етапі реалізується аналіз і моделювання професійної діяльності; аналіз дії екологічних законів; методи захисту навколишнього середовища тощо.

3. Контроль лексичних навичок.

Fill in the blanks with the proper words .

Many things that are useful to people produce _____.

Polluted _____ is unsafe for drinking and swimming.

Активні форми проведення навчальних занять допомагають розвивати у студентів інтерес до володіння термінологією, а саме: презентації, ділові та рольові ігри, доповіді та реферати, обговорення нестандартних ситуацій за методом «мозкового штурму», кросворди, тестові завдання.

Пропоновані способи введення, закріплення та відтворення одиниць професійної лексики можуть модифікуватися, змінюватися і доповнюватися залежно від специфіки аудиторії, мети, етапу навчання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розглянуті способи роботи над текстом за фахом є ефективними, оскільки дозволяють студентам не тільки осмислювати і переробляти інформацію, бачити відносини (схожість / відмінність) між концептами, а й створювати опору для подальшого висловлювання, підвищувати наочність навчання, активізують процес оволодіння знаннями, забезпечують індивідуалізацію навчання, організовують самостійну роботу студентів, надають можливість урізноманітнити організаційні форми навчання та оптимізувати засвоєння лексичних одиниць, граматичних правил, зробити більш цікавими заняття, спрямовані на формування мовної компетенції.

Список літератури

1. Арсенюк В.П. Українське термінознавство / В.П.Арсенюк. – Львів: Світ, 1994. – 215 с.
2. Баловнєва О.О. Особливості перекладу англійської науково-технічної термінології / О.О.Баловнєва. – Ж.: Житомир. держ. ун-т, 2004. – 11 с.
3. Вакуленко М.О. Сучасні проблеми термінології та української наукової термінографії / М.О.Вакуленко. – К.: ВПЦ Київ. ун-у, 2009. – 64 с.
4. Михайлова В.И. Структура многокомпонентных терминов химии и их перевод с английского языка на русский / В.И. Михайлова. – Л.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 1991. – 55 с.
5. Пумпянский А.В. Введение в практику перевода научной и технической литературы на английский язык / А.В. Пумпянский. – М.: Наука, 1981. – 305 с.
6. Современный русский язык. Теоретический курс. Лексикология / Л.А. Новиков, В. В. Иванов, Е. И. Кедайтене, Л. Н.Тихонов– М. : Русский. язык, 1987. – 160 с.

Рассмотрен вопрос об изучении студентами-экологами терминов при переводе текстов по специальности. На основе научных исследований проанализирована сущность понятий «термин» и «терминология». Сделана попытка исследовать способы введения, отработки и

воспроизведения единиц профессиональной лексики на занятиях по английскому языку в аграрном университете.

Термин, терминология, профессиональная лексика, текст по специальности, профессиональная деятельность, интернациональность.

The article deals with the problem of studying the terms by the students of ecological faculty during the translation of the text on their specialization. On the basis of scientific researches the concepts of «term» and «terminology» are analyzed. The attempt to investigate the ways of introduction, processing and reproduction of the units of professional vocabulary at the English lessons in Agrarian University is made.

Examined ways of studying the terms are effective because students cannot only comprehend and process information, see relations (similarities / differences) between concepts, but also create basis to subsequent statements, raise the visibility of learning. They stimulate the process of mastering knowledge, provide individualized learning, organize independent work of students, provide an opportunity to diversify the organizational learning and optimize studying of lexical items, grammatical rules by more interesting studies aimed at the development of language competence.

Term, terminology, professional vocabulary, text on specialty, professional activity, internationality.

УДК 378.018.43:811.111

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ

**О.Н. Василене, преподаватель
Европейский гуманитарный университет, Вильнюс, Литва**

Описаны некоторые особенности разработки дистанционного курса по иностранному языку, проанализированы способы его оптимизации с целью активизации интерактивных способов обучения.

Дистанционное обучение, дистанционный курс, информационно-коммуникативные технологии, каналы восприятия информации, уровни усвоения знаний.

Концепция обучения на протяжении всей жизни и стремительное развитие информационно-коммуникативных технологий способствуют приходу дистанционного обучения в систему образования.

Анализ последних достижений и публикаций. Развитие дистанционного обучения стало предметом интереса многих исследователей. В разные годы эту проблему изучали Alan D. Greenberb, Badrul Khan, Börje